

Om Bjørkengen Gård og om en mulig vei videre

Dette er ett innlegg jeg skriver ettersom det har kommet en del spørsmål om hva denne plassen er og hvorfor den burde ha «livets rett» videre.

På en måte blir det litt vanskelig å skrive. Har snakket med mange av dem som setter pris på gården og de sier at Bjørkengen Gård må oppleves – ikke forklares.

Bjørkengen Gård, som var ett nedlagt småbruk i Bø i Vesterålen, ble kjøpt av meg og min daværende mann i 2006. Fantastisk plass med flott beliggenhet ved ett innsjø, utsikt mot Gaukværøy, sentral beliggenhet uten trafikk. Perfekt plass for oss, våre gutter og de hestene, geitene, kattene og hund vi hadde da. Jeg tok et etablererkurs og presenterte mine tanker angående småskala gårdsturisme og ikke minst ett plass der andre enn jeg og mine kunne få oppleve den utrolige gleden, roen, mestringsfølelsen og mange andre ting som samvær med dyr kan gi til mennesker.

Akkurat denne tanken kom fra den tiden der vi hadde ett gjestehus på Sjøberg med ett par hester, geiter og katter. Dette ble brukt som hus for hvalforskere og studenter jeg jobbet sammen med og jeg registrerte etterpå via epost hvordan alle sammen kommenterte hvor deilig det var å ha vært der, på grunn av dyrene og den tilstedeværelsen der man ble tatt og akseptert for akkurat den man var. Det ble selvsagt en del dialog om hva slags fantastisk «timeout» dyrene kunne gi oss i alt det stresset og maset som var ellers, noen av besøkende slet og med sin psykiske helse og fant ikke ord for hvor godt det var og ha hatt denne arenaen i tillegg til det vitenskapelige arbeidet vi hadde gjort.

Etter sluttforedraget på etablererkurset i 2007 ble jeg spurt om å være med i ett NAV satsning som heter «Vilje Viser Vei» som var ett skreddersydd tilbud for mennesker som hadde havnet utenfor arbeidslivet på grunn av psykiske vansker. Daværende regjering satset stort på konseptet som kalles Grønn omsorg og handler om å bruke gårdsbruk som arena for arbeidstrening, terapi og aktivitetstilbud for mennesker som trenger støtte.

Etter 20 år som prosjektleder for ett internasjonalt hvalforsknings prosjekt var jeg vant til å jobbe sammen med og å nå felles mål med mennesker med svært forskjellig bakgrunn, yrkeserfaring etc. Alt fra professorer til studenter, fiskere, filmskapere og andre. Jeg visste at jeg elsket å jobbe med mennesker og dyr har alltid ligget nært til mitt hjerte. Dermed takket jeg ja til dette. Og syntes alt sammen hørtes ut som en spennende utfordring og jeg gledet meg stort til å ta fatt!

Det som senere skulle få enorme følger for driften av gården var att jeg ikke skjønnte at de rammevilkårene jeg ble presentert før var bare en politisk «bløff». Jeg (og så mange andre gårdsbruk som startet samtidig) ble presentert fra staten med ett prosjekt og rammer som skulle bli værende så lenge vi selv ønsket å satse. Det var svært gode vilkår for både gårdseierne og for dem på tiltak. Jeg satt i møter der folk som var langt nede ble lovet att de skulle få være her så lenge de ønsket og hadde behov for, og de skulle få ett helhetlig tilbud som var skreddersydd akkurat dem.

Med dette som utgangspunkt, forutsigbare og gode økonomiske rammer for gården, flott ramme for dem på tiltak etc satset jeg og mannen stort på å bygge gården til ett av landsdelens beste hestesenter med ett ridehall som gir mulighet for terapi og annen virksomhet uansett vær, og fine forhold ellers. Det var gode tider i de første årene og til og med ett helt urimelig skattesmell (ett MVA krav på 1 million pga manglende inntekter på fattige 50 000,- i en periode der gården var ett byggearbeid plass og virksomheten gikk dermed litt på vent) var riktignok smertefull men noe man kunne bære.

Jeg kan ikke angre på noe nå, men må si at jeg ønsker at både jeg og alle de andre som satset på dette skulle blitt fortalt at hele rammene til denne typen av virksomhet kunne endres på kort varsel i

det politiske systemet. Vi ble rett og slett lovet noe som ikke var sant. Og når det gjelder staten er det vel ingen muligheter å klage? De kommer med sine vedtak som plutselig satt hele bedriften min og ikke minst dem på tiltak i en helt urimelig situasjon.

Jeg er en ganske sterk person, beslutningsdyktig, har masse med kompetanse (doktorgrad og diverse, som de så gjerne sier etterlyses her i distriktene) og vant til mange forskjellige søknadsprosesser etc og mens gården ble sakte men sikkert «pint i hjel» så trodde jeg faktisk at jeg kunne endre på dette. Ettersom det ga så absolutt ingen mening! Jeg hadde vært med på noe helt fantastisk som fungerte, ga håp, mening og glede til så utrolig mange mennesker – hester og, ettersom jeg i årenes løp tok vare på flere som trengte nytt hjem av en eller annen grunn. I tillegg til hester i en vanskelig situasjon har jeg tatt meg av katter og til og med en oter, som var en fantastisk del av gården ett par år.

For dem som ikke har vært her er det kanskje litt vanskelig å beskrive hva som skjedde her i de ti årene. Jeg er Finsk og veldig glad i Moomin bøkene, og da snakker jeg om bøkene skrevet av Tove Jansson, alle de utrolig forskjellige karakterer som blir presentert i dem. Som kan finne så mange felles plattformer, kos, glede, vennskap og fremtidsvyer. Mens jeg hadde nok midler til driften, så var det akkurat dette som skjedde her. I tillegg til dem som var på tiltak her, ga jeg det som så fint heter «lavterskel tilbud» til flere som kunne få være her i mange sammenhenger, uten at jeg måtte få betalt. Vi skapet vår egen Moomindal der absolutt alle var velkommen, fikk være den de er, få selvtillit, glede, nye tanker og ideer, møte nye mennesker og rett og slett få oppleve det det har å si for å bli godtatt for akkurat den man er og få kanskje litt nye tanker om hva man ønsker videre. Og ikke leve i en konstant redsel over at «de skal ta en» ettersom man ikke har klart seg så bra her i livet eller at det og være ett godt menneske ikke teller noe som helst.

Det var i denne prosessen at hestene og de andre dyrene var så utrolig viktige. Det er DEM som har gjort mesteparten av jobben, jeg har bare laget rammer for at dette kunne skje. Og for dem som ikke har vært her kan jeg fortelle at det ikke handlet om rideskole (som jeg og har) men for det meste helt andre møter mellom hester og mennesker. Frustrerte tenåringer, voksne uten håp, stressede forretningsfolk, folk på leting etter «mening med livet», mennesker med behov for støtte i hverdagen, mennesker med funksjonshemming, mennesker med ufattelig kompetanse innom både hest og folk og til og med fantastiske kunstnere som kom hit og bidro med sitt. Hva kan man si? Helt uerstattelig. Jeg kunne nok skrevet en hel bok om alle de magiske møtene mellom mennesker og mine dyr, men og om de ganske usannsynlige møter mellom folk med så utrolig variert bakgrunn der helt uventede vennskap ble skapt. Kjærlighet, håp, glede, kunst, dialog, veien videre og alt det andre som kan stå som motvekt for det som ellers skjer i samfunnet. Heldigvis varer disse møtene til den dag i dag og har gitt så mye som ikke kan måles i penger.

Jeg ser mye av dette helt konkret nå via sosial media der jeg får meldinger fra så mange plasser; Bø, Norge, Sverige, Finland, Italia, New Zealand, UK, Spania, Canada, Tyskland, Danmark, Sveits, USA, Bolivia - og her snakker jeg om mennesker med utrolig variert aldersgruppe, yrke og utdanning. Denne plassen har betydd så mye for så mange og det er bare helt trasig at staten ikke ser verdien av det! At det faktisk er, til og med hvis man teller kroner og ører, verdt å satse på denne typen av tiltak. Hva kan være «prislappen» av det at ett menneske har fattet mot, fått bedre selvbilde og skjønner at det er håp der ute? Hva kan være verdien i å gi ett bedre liv til hester?

I tillegg til mennesker som har vært her gjennom NAV så har jeg hatt ett tilbud for funksjonshemmede, folk som er uføretrygdet, skoleungdom med behov for alternativ skoledag, barn som kommer fra familier med dårlig økonomi. Jeg har og arrangert ting for innvandrere, og har sagt at jeg gjerne skulle jobbe mer med denne gruppen – uten at noe har skjedd. Gården har og privathester og arrangerer rideundervisning – mest for mennesker fra Bø men har og hatt elever fra

nabokommuner. Jeg har hatt hesteinteresserte unge mennesker på arbeidspraksis, de har kommet fra Sverige, Finland, Spania og Tyskland. En god del av mitt arbeid har jeg gjort gratis, spesielt i den tiden da jeg hadde nok inntekter via prosjektet «Vilje Viser Vei». Gården har og ett stort potensiale innom reiseliv, men den har jeg ikke hatt tid til å utvikle.

Jeg har fått høre at «all forskning beviser» at tiltak som mine var både ineffektive og dyre. Til og med fått høre at det var altfor mye omsorg??!! Jeg har etterlyst denne forskningen, men fått tilsendt publikasjoner som ikke var relevant i det hele tatt. Ironisk nok har det blitt forsket mye på helseeffekten av hester og andre dyr, og den positive effekten har blitt grundig dokumentert. Og det har blitt vist at gårdsbruk fungerer som en meget bra arena for mennesker som trenger arbeidstrening eller annen støtte. Men av en eller annen grunn har man valgt og ikke legge vekt på disse dokumentene.

I praksis handler dette om to ting – penger og prioriteringer. Man mener at det ikke er samfunnsnyttig med langsiktig og helhetlig satsning på dem som sliter. Det har vært vondt for meg å være vitne til hvordan mange mennesker som har fått en dårlig start i livet, ofte dårlige opplevelser allerede i skolealderen, får mindre og mindre fra samfunnet og settes sist i køen med det meste. Det stilles urealistiske krav og mange blir uføre. Og etter en uføretrygd står disse menneskene, som ofte har akkurat det samme hjelpebehov – og kanskje mer – i samfunnets «glemmeboka». De til og med bidrar til flotte tall i NAV statistikken, med mindre folk på tiltak og arbeidsledighet.

Det er egentlig utrolig å tenke på at det jeg har vært vitne til har skjedd i løpet av bare 10 år. Jeg kan godt huske hvordan jeg satt hjemme i kjøkkenet med en person som skulle starte på tiltak våren 2007. Vedkommende ble skissert en virkelighet der hun skulle få være på gården så lenge hun hadde behov for det, og få en helhetlig støtte til å bygge seg opp, noe som senere viste å være et feilaktig løfte. «Rammene ble endret» og hele tiden til det verre, både for dem på tiltak og for meg som tiltaksarrangør.

Som ett eksempel, i de første årene hadde jeg mulighet å invitere inspirerende kursholdere fra Norge og utlandet, vi skapte en arena jeg kalte for «Breaking Barriers» som i praksis betydde at mennesker med svært forskjellige bakgrunn, aldersgruppe og til og med nasjonalitet kunne delta i samme kurs, utvikle vennskap, få selvtillit, bli motivert etc. For mange av dem som hadde slitt årevis med sin psykiske helse fikk disse møtene en avgjørende betydning. At man kunne se seg selv og sine ressurser i ett helt nytt lys. Etter noen år ble det slutt på disse arrangementene og, ettersom disse ikke var «direkte knyttet til yrkesrettet opplæring». Det nyttet ingenting å argumentere at det at noen finner motivasjon og selvtillit er i aller høyeste grad noe som kan støtte en person videre til tilfriskning og arbeidsliv. Det har vært ett voldsomt savn og miste muligheten å invitere slike inspirasjonskilder til gården.

Mine dyr er ikke inne i «sosial media» og de kan ikke blir hørt på noen arena, dessverre. Det er helt forferdelig å tenke på at «takk» for deres mangeårige innsats kanskje blir å møte en helt uviss fremtid, miste sine flokkmedlemmer og i det hele tatt bli kastet ut til noe man ikke vet hva er. Jeg prøver ikke å tenke så mye på det, ettersom det ikke er til å holde ut med.

Folk spør nå om hva jeg trenger hjelp til for å klare i det aller siste liten å berge det som er her. Og finne nye veier videre. Det handler selvsagt om penger det og, ett pusterom slik at jeg kan finne langsiktige, bærekraftige løsninger. Jeg trenger idemyldring kring det potensialet som er her. Og jeg trenger drahjelp til å forklare hva som blir borte hvis Bjørkengen Gård forsvinner. Hvor stort savn det blir for så mange.

I tillegg til alt annet så mener jeg at det er helt merkelig at når man har bygget opp noe her i «utkanten», ett tilbud som er ganske så unik ikke bare her i Vesterålen men i hele Norge. De fysiske investeringene sammen med kompetansebygging i 10 år har skapt en plass med så uendelig mange muligheter og ikke minst gir ett tilbud som mange andre kommuner kan bare drømme om, og så skulle det likevel ikke være «liv laga» ?

Jeg er på ingen måte en forretningskvinne, men er ganske så god til å skape noe. Det burde være mulig å finne inntekter som kan berge det hele og at gården kan fortsette å være en «plass til å gå til» og ta vare på noe som er så viktig men som staten ikke lenger ser behovet av. Jeg er utrolig lei meg for å se hva som skjer i samfunnet og hvordan absolutt alt som burde være rettet mot dem som trenger støtte blir nedprioritert. Jeg har den siste uken mottatt en del gode forslag om hvordan gården kan driftes videre og har så lyst å få anledning til å prøve disse.

Jeg kan selvfølgelig i mine «gamle dager» pakke sammen mine saker, selge mine hester, flytte fra mitt kjære hjem og dra en annen plass. Men har så utrolig liten lyst til det ettersom jeg vet da at det blir enda en Moomindal mindre i en verden som jeg mener trenger denne typen av tilnærming mer enn noensinne. At verdier som solidaritet, de utrolige muligheter det finnes i å gi mennesker HÅP og selvtillit, det å skape arenaer der folk kan treffes og utvikles har noe for seg. Og at mine fantastiske, firbeinte, trofaste «ansatte» skulle få bli her og fortsette å skape magi rundt seg.

Hvis du ønsker å bidra, så kan du gjøre det på mange måter. Komme innom, se hva gården og hestene er for noe, komme med innspill om veien videre. For pengestøtte kan du bruke VIPPS 13112 eller kontonummer 1503.68.26093. Absolutt alle bidrag, både «mentalt og praktisk» er utrolig velkommen.